

Šiaulių kraštas, 2006 06 28

Į visuomenę išeina nauja karta, pagimdyta nepriklausomybės pradžioje prasidėjusio kontrabandinio pilstuko. Nuo surogato apdujusių tėvų pradėti ir nešioti vaikai — su psichikos, emociniais ar elgesio sutrikimais. Pilstukas, babatukas ir kiti surogatai niekur nedingo iš Lietuvos, ir nedings. Statistika teigia, kad lietuviai geria vis daugiau, lietuvių vaikai geria vis anksčiau, daugėja psichikos sutrikimų, mokyklose daugėja specialiųjų poreikių vaikų.

Kariškiams ši karta matyti aiškiai. Kapitono Algirdo Ulčino tvirtinimu, jau dabar 30 procentų medicininės komisijos atleistų jaunuolių netinka karinei tarnybai dėl prastos psichinės sveikatos. „Dabar į karinę tarnybą kviečiami jaunuoliai, gimę 1987 metais. Tuo metu jau buvo geriami surogatai. Po metų kitų į kariuomenę šauksime nepriklausomoje Lietuvoje gimusius jaunuolius. 1991 – 1992 metai buvo pats kontrabandinio pilstuko vėjus. Tai bus pilstuko karta“, - sako A. Ulčinas. Jau dabar į medicininę komisiją ateina 19- 20 metų jaunuoliai, kurių intelekto lygis kaip šeštos klasės vaiko. O juk jaunuoliai iš specialiųjų pagalbinių mokyklų į karinę tarnybą nekviečiami. Anot kapitono, ši problema auga lyg sniego kamuolys.

Tačiau kariuomenė mato tik vyriškąją pilstuko kartos pusę. Moteriškoji – gimdys vaikus. Dvidešimt metų Šiaulių Ringuvos specialiojoje mokykloje dirbanti Dalia Liekienė sako matanti į jų mokyklą ateinančius buvusių auklėtinių vaikus: „Visos istorijos kartojasi. Iš mūsų išėjusiųjų tik vienetai susitvarko gyvenimus“. Dauguma mokyklos auklėtinių – alkoholikų vaikai. „Jie dažnai našlaičiai, nes jų tėvai, būdami trisdešimties, mirė nuo pilstuko“. Anot Dalios, ši karta išsiskiria tuo, kad jai niekas neįdomu, išskyrus pinigus ir alkoholį. O kur alkoholis, ten kompanija ir seksas. Dalia mini dvidešimt vienerių auklėtinę, kuri pagimdė ir paliko du vaikus. „Ji neišsiblaivo per visą nėštumą. Ji ir toliau gimdys, o paėmusi gimdymo pašalpą, vėl prisipirks mobiliųjų telefonų ir tris dienas švęs su draugais“, - sako mokyklos darbuotoja. Ar yra išeitis? „Nežinau, nes niekam tai neįdomu“, - sako D. Liekienė.

Anot A. Rusteikienės, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos vaikų teisių apsaugos tarnybos vedėjos, prieš dešimt metų, kai tarnyba pradėjo veikti, tokių probleminių šeimų rajone buvo apie 140, pernai – beveik 230 (iš jų 146 į sąrašą įtrauktos dėl alkoholio ir psichotropinių medžiagų naudojimo), jose auga 620 vaikų.

Vaiva Martinkienė, šiaulietė gydytoja, vaikų ir paauglių psichiatrė: „Šiaulių mieste ir rajone skaičiuojamas 191 vaikas iki 18 metų su negalia dėl psichikos sutrikimo (tarp jų ir genetinio, dėl gimdymo traumų), iš jų 142 — dėl protinio atsilikimo, o iš jų 87 — dėl lengvo protinio atsilikimo, kuri dažniausiai lemia tėvų girtavimas. Vadinasi, daugiau kaip pusė vaikų psichikos invalidais tampa dėl tėvų girtavimo.

Medicinoje vartojamas terminas „vaisiaus alkoholinė encefalopatija“. Tai reiškia, kad jau iščiose gavusio alkoholio vaisiaus smegenys yra pažeistos, formuojasi net pakitę veido bruožai. Jei vaikas pradėtas ir nešiojamas tokiomis sąlygomis, jam beveik nesuteikiamas šansas gimti sveikam. Pusė invalidų vaikų – girtų tėvų darbas. Tokie vaikai yra vėluojančios psichomotorinės raidos, vėliau pradeda vaikščioti, šnekėti, jų mokslo pažanga bus probleminė, dažniausiai tokie vaikai nukreipiami į specialiąsias mokyklas. Neturėdami pragyvenimo šaltinio jie dažnai eina vogti, plėšikauti, o kadangi juridiskai yra pakaltinami ir atsakingi už savo veiksmus, paskui sėda į kalėjimus. Tokia dažniausiai būna jų gyvenimo istorija. O į specialias ugdymo mokyklas ateina jų vaikai ir anūikai.

Klaipėda, 2006-06-27

Mūsų šalyje tikimybė netyčia nususukti sprandą ar patekti po automobilio ratais yra gerokai didesnė nei populiarioje loterijoje laimėti aukso puodą. Europos Sąjungos komisaras, atsakingas už sveikatos ir vartotojų apsaugos reikalus, Markas Kiprianu be užuolankų režė: „Lietuvoje nesaugu“. Lietuvoje maždaug šimtas iš 100 tūkstančių gyventojų dėl nelaimingų atsitikimų atsisveikina su šiuo pasauliu.

Europos Sąjungos šalyse toks vidurkis – 35 mirtys, Nyderlanduose – 21. Lietuva iš visų šalių išsiskiria ir nepaprastai dideliu mirtingumu automobilių avarijose – 22 mirtys 100 tūkstančių gyventojų. Toks skaičius yra triskart didesnis nei, pavyzdžiui, Vokietijoje, kur greitekeliuose neribojamas greitis. Priežastys, kodėl Lietuva tapo viena nesaugiausių Europos Sąjungos šalių, yra akivaizdžios. Tautiečiai vis dar nenučiuokia, kad yra alkoholio vartojimo kultūra.

Statistikos departamentas praneša, kad 2005 m. buvo pagaminta 1,2 mln. dekalitrų stiprių alkoholinių gėrimų, perskaičiuotų į absoliutų (100%) alkoholį. Palyginti su 2004 m., jų gamyba išaugo 15 procentų. Namų ūkių disponuojamosios piniginės pajamos per 2005 m. padidėjo 21 procentu. Kadangi pajamos augo, o alkoholinių gėrimų kainos sumažėjo, gyventojai už mėnesines pinigines pajamas kai kurių rūšių alkoholinių gėrimų galėjo įsigyti daugiau. Išankstiniais duomenimis, praėjusiais metais vienam gyventojui teko vidutiniškai 10,7 litro absoliutaus alkoholio, tai 0,3 litro daugiau nei 2004 m., o vienam 15 m. ir vyresniam gyventojui atitinkamai 12,9 litro, tai 0,1 litro daugiau.

Didėjantis alkoholio suvartojimo rodiklis daro neigiamą įtaką gyventojų sveikatai. Per 2005 m. padaugėjo asmenų, pirmą kartą besikreipiančių į gydymo įstaigas dėl alkoholinės psichozės ir dėl lėtinio alkoholizmo, skaičius. Palyginti su 2004 m. jų skaičius išaugo 17,4 ir 28,2 procentu, tačiau sumažėjo metų pabaigoje sergančiųjų lėtinio alkoholizmu asmenų skaičius. 2005 m. pabaigoje 100 000-ių gyventojų teko 90,4 asmens, besigydančio nuo alkoholinės psichozės, ir 1770,4 – nuo lėtinio alkoholizmo. 2006 m. pradžioje priklausomybe nuo alkoholio sirgo 8 procentai įkalintųjų. Kas penkta įkalinta moteris ir kas 13-as vyras sirgo priklausomybe nuo alkoholio. 2005 m. nuo nelaimingų atsitikimų darbe nukentėjo 118 neblaivių asmenų, arba 24 asmenimis daugiau nei 2004 m. Kelyje iš darbo (į darbą) nukentėjo 20 neblaivių asmenų, arba 6 daugiau. Praėjusiais metais nuo alkoholio vartojimo mirė 1242 asmenys, tai 142 daugiau nei 2004 m. Dažniausia šių mirčių priežastimi buvo alkoholinė kepenų liga (44%) ir atsitiktinis apsinuodijimas alkoholiu (37%). Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2005 m. ištirta 6,4 tūkst. (2004 m. – 6,3 tūkst.) nusikalstamų veikų, padarytų neblaivių asmenų, tai šeštadalis visų ištirtų nusikalstamų veikų. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2005 m. užregistruota 1139 (2004 m. – 990) kelių eismo įvykiai dėl neblaivių asmenų kaltės, arba kas šeštas įvykis. Juose žuvo 117, sužeista 1583 žmonės. Dėl neblaivių vairuotojų kaltės užregistruoti 850 kelių eismo įvykiai, juose žuvo 90 žmonių, sužeista – 1257. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybų įskaitoje 2006 m. pradžioje buvo 16,4 tūkst. socialinės rizikos šeimų, jose augo 36,5 tūkst. vaikų. Beveik du trečdaliai (63%) šeimų į socialinės rizikos šeimų sąrašą buvo įtrauktos dėl girtavimo. Girtavimas yra labiau paplitęs kaimo vietovėse, kuriose gyvena 63 proc. visų įtrauktų į įskaitą girtaujančių socialinės rizikos šeimų.

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=9944424>

Psichoterapeutas Olegas Lapinas apie lietuvių mažumos būdą: Štai besimušantis, neatsargiai vairuojantis išgėręs ir emigruojantis lietuvis - savotiška statistinė fikcija, kuri pristato Lietuvą, nors ir nėra gyventojų dauguma.

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=9954819>